THE INTERNATIONAL POLITICAL STATUS OF THE ROMANIAN PRINCIPALITIES, MOLDAVIA AND WALLACHIA AT THE BEGINING OF THE MODERN ERA (1683-1812)

Florin F. Nacu
Scientific Researcher, PhD., „C.S. Nicolăescu-Plopşor", Social Humanistic Research Institute, Craiova

Abstract:The failure of the second siege of the Vienna by the Ottoman Empire Army in 1683 (the first was in the age of the Sultan Suleyman Kanuni –The Magnificent in 1529) was the moment on which the Ottoman Empire will be on defensive positions. Confronted with the Habsburg Empire and the Tsarist Russia, The Ottoman Empire will enter in an age with many battles between 1683 and 1812 in the majority of them having defeats and territorial loses. Walachia and Moldavia would be the operational theatre for these battles. Tsarist Russia will make a new strategy of action that of defending the rights of Christian peoples from the Ottoman Empire. Its aim was the occupation of Constantinople, for a hypothetical restoration of the Byzantine Empire, of course, under a Russian Orthodox Ruler. The period is very important from the Romanian Principalities because they will lose a lot of territories which the Ottomans offered to the Habsburgs and to the Russians, without having this right, because the Principalities were autonomous, according to the Capitulations signed in the Middle Age which granted the territorial integrity of the Principalities and their internal autonomy in the exchange of paying the annually tribute.

Keywords: Ottoman Empire, Russian Empire, Habsburg Empire, Romanian Principalities, international political status, internal autonomy,wars

1. Introducere

Între 15 iulie și 12 septembrie 1683, a avut loc cel de-al doilea asediu otoman asupra Vienei, care a eșuat, ca și primul din 1529. Asediul a arătat limitele puterii Armatei Otomane, pe de o parte, iar pe de altă parte a demonstrat reactivarea unei alianțe creștine antiotomane (Polonia condusă de regele Ioan Sobieski (1674-1696) a avut o alianță militară cu Austria), în ciuda faptului că, laun moment dat, una asau alta din puterile creștine încheiaseră tratate sau convențiii cu Poarta Otomană, dorind să efectueze acțiuni comerciale în posesiunile orientale otomane. Faptul că eșecul otoman din 1683 nu a fost o întâmplare, o demonstrează victoriile habsburgice suucesive înregistrate pe actualele teritorii ale Ungariei și Croației, în bătăliile de la Buda din 1686, Mohacs (1687) și Salankemen (1691). Totuși, niciuna dintre aceste bătălii nu poate fi comparată cu dezastrul otoman din bătălia de la Zenta (în Vojvodina de azi, regiune din Serbia)

BDD-A29770 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 13:11:01 UTC)

din 11 septembrie 1697, la care a asistat și Dimitrie Cantemir, rezident pe atunci în Imperiul Otoman, fost domnitor al Moldovei (martie –aprilie 1693) și din nou domnitor al Moldovei în 1710 și 1711[1].

În privința Transilvaniei (Banatul a devenit parte a Vilayetu-ului Timișoarei), Suleyman Kanuni-Magnificul, reușise după 1541, când la Buda se înființase Vilayet-ul, să aducă această regiune istorică românească, pe aceeași poziție cu Țara Românească și Moldova, otomanii respectând însă reglementările privind națiunile privilegiate (maghiari, secui, sași) existente, în dauna populației majoritare românești.

Tratatul ”Hallerian” din 26 iunie 1686, de la Viena dintre Împăratul Leopold I și Principele Transilvaniei Mihail Apafi (deja partida antiotomană reprezentată de Mihail Teleki era tot mai puternică, controlându-l pe Principele Apafi în ciuda eforturilor Franței de a finanța partida antihabsburgică (la 31 mai 1677, Franța semna un tratat cu Transilvania și nobilimea maghiară), aflată în dezagregare, după moartea, într-o luptă, la Seleușul Mare a liderului Ioan Kemeny), urmat de Tratatul de la Blaj din 27 octombrie1687 prin care nu mai puțin de 12 orașe din Transilvania se vedeau obligate să accepte, pe timpul iernii, camparea unor garnizoane ale Armatei Habsburgice, a adus Viena, la un pas de a stăpâni Transilvania. Deîndată ce a venit primăvara, Habsburgii nu doreau să plece din Transilvania, la 9 mai 1688, Generalul Anton Caraffa impunând orașelor transilvane, nobilimii maghiare, comiților secui și patriciatului săsesc să accepte ”protecția imperială, de bunăvoie”[2].

Organizarea Transilvaniei s-a făcut prin Diploma Leopoldină din 4 decembrie 1691, autonomia fiind limitată, Viena asumându-și în numele Transilvaniei orice inițiativă de politică externă.Practic, la Pacea de la Karlowitz, din 26 ianuarie 1699[3], Imperiul Otoman nu a făcut decât să recunoască trecerea Transilvaniei sub dominația Habsburgilor, care se făcuse, încă din 1688.

2. Către o modifcare a statului politico-juridc internațional a Principatelor Române, Țara Românească și Moldova (1711-1792)

Trebuie menționat că relația dintre Principatele Române, Moldova și Țara Românească, se desfășura în baza *Capitulațiilor*, documentele de închinare, încheiate în Evul Mediu. Chiar dacă, efectiv, textul originar al acestora nu a fost cunoscut niciodată, boierii români și oamenii politici români l-au reconstituit și s-au referit apoi la *Capitulații*, în mod frecvent, după 1774 și până la 1877, iar otomanii nu au negat niciodată existența acestora.

Desigur, problema *Capitulațiilor* merită o analiză separată, care depășește spațiul unui studiu sau articol cum este cazul rândurilor de față.

Devenise clar, după 1699, că Imperiul Habsburgic nu va asista pasiv și căva dori să își iar revanșa față de otomani.La Răsărit, se profila o nouă forță, Rusia, care, sub domnia lui Petru cel

[1]Caroline Finkel, *Osman's Dream: The Story of the Ottoman Empire, 1300-1923*. New York, Basic Books, 2005, p. 317.
[2]Ovidiu Ghitta, *Nașterea unei Biserici*, Presa Universitară Clujeană 2001, p. 102.
[3]Martin Sicker, *The Islamic World in Decline: From the Treaty of Karlowitz to the Disintegration of the Ottoman Empire*, Editura Praeger Publishers, 2001, p. 82.

BDD-A29770 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 13:11:01 UTC)

Mare în perioada 1682-1725 și-a definit politica externă al cărei pivot era emanciparea creștinilor asupriți de Imperiul Otoman, pivot menit să netezească drumul Rusiei spre Marea Neagră, Dunăre și Strâmtori. Întemeind o nouă capitală, în Nord, la Sankt Petersburg, pe Neva, Petru cel Mare s-a arătat dispus să întărească, mai întâi, la Nord, forța Rusiei, tranșând disputa cu Suedia, înfrângându-l pe regele Carol XII la Poltava, în 8 iulie 1709. Înfrângerea Suediei atrăgea practic atenția Poloniei, care se vedea tot mai înconjurată de Rusia, care deja înglobase Ucraina, începând din secolul al XVII-lea.

Rusia va face primul pas, încheind o alianță cu domnitorul Moldovei Dimitrie Cantemir, la Luțk, în data de 2 aprilie 1711[4]. Rusia recunoștea Moldova ca stat, în caz de victorie, iar, în situația în care, la moarte Dimitrie Cantemir nu ar fi avut descendenți direcți pentru tron, Rusia și boierii urmând să desemneze un succesor care să îi continue opera. Oastea otomană a fost organizată chiar de către fostul rege al Suediei Carol al XII-lea, care găsise adăpost în Imperiul Otoman, iar înfrângerea coaliției moldo-ruse în iulie 1711, la Stănilești, pe Prut a adus în Moldova domniile fanariote.

În 1714, era executat domnitorul muntean Constantin Brâncoveanu, care pendulase cu abilitate între austrieci și ruși, dar fusese trădat otomanilor de către partida Coantacuzinilor. În 1716, domniile fanaiote vor fi instaurate și la București.

Practic, până în 1821, turcii vor amenința grav și vor încălca integritatea teritorială a Principatelor, precum și autonomia internă. Domnii vor fi aleși prin cumpărarea domniei, boierii pământeni s-au văzut înlocuiți în funcții de răspundere de către favoriții fanarioților, în fapt foști și influenți dragomani (translatori, mediatori) de origine greacă, chiar macedo-română din cartierele Fanar și Pera, ale capitalei Constantinopol, politica externăera apanajul Poții, armata înceta să mai existe, ordinea fiind menținută de mercenari, de regulă albanezi, dar și din alte naționalități sud-dunărene, numiți generic ”arnăuți.”

În 1711, intrigile Franței în cadrul Războiului Curuților, menite să rupă Transilvania de sub autoritatea Habsburgilor în virtutea dobândirii independenței, s-au finalizat fără rezultat, prin Pacea de la Satu Mare.

În 1714, Imperiul Otoman a dorit revanșa în fața Imperiului Habsburgic, declanșând un nou război, pierdut însă de către Poarta Otomană. Tratatul de Pace din din 21 iulie 1718 a făcut ca Banatul (cucerit de Eugeniu de Savoia), dar și Oltenia (Mica Valahie), o regiune care se bucura de o relativă autonomie administrativ-judecătorească, dând țării cel mai important dregător politic și adjunctul militar al Domniei, ceea ce însemna un rapt teritorial care contravenea statutului Principatelor. Dominația habsburgică se va menține în Oltenia, până în 1739. Austriecii ocupau Serbia de Nord și Bosnia de Nord.

Deja, în 1735, se iveau norii negri ai unui nou război. Țarina Ana a Rusiei s-a implicat în luptele de succesiune la tronul Poloniei, susținându-l pe August al III-lea, în dauna lui Stanislas Leszczynki, susținut de Franța și, implicit de Imperiul Otoman. Astfel, Imperiul Otoman s-a văzut prins într-un nou conflict. Rusia, în 1722-1723 (anul morții lui Dimitrie Cantemir) a inițiat o campanie antipersană, ocupând unele zone, pe care le-a retrocedat, obținând, la schimb alianța

[4]P. P. Panaitescu, *Dimitrie Cantemir. Viața și opera*. Biblioteca Istorică III. Editura Academiei, București, 1958, p.107.

BDD-A29770 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 13:11:01 UTC)

persană. Cu spatele asigurat, Rusia s-a orientat spre tătarii din Crimeea,considerând că trebuia să îi aperepe creștinii ucrainieni atacați de tătari. Un nou conflict turco-persan va fi tranșat la Baghdad în 1734, Persia având o poziție pro-rusă și antiotomană.

Astfel, între 1736 și 1739, Rusia a atacat Imperiul Otoman, având o înțelegere secretă cu Austria, care, la rândul ei, eșuase în tratattivele secrete cu turcii (voia să limiteze influența Rusiei în Balcani).

Austriecii au înregistrat unele insuccese, în ciuda faptului că Rusia ocupase Țara Românească, tăind accesul turcilor la provizii. Confruntați cu spectrul unui atac masiv turcesc,austriecii, deja înfrânți la Niș, au cerut pace, care s-a semnat la Belgrad, la 18 septembrie 1739. Nordul Serbiei, Nordul Bosniei, Oltenia erau cedate de Austria. Domnitorul Țării Românești, Constantin Mavrocordat a reușit, prin relațiile sale personale, să readucă Oltenia, la Țara Românească. Rusia și Imperiul Otoman au semnat Pacea de la Niș, la 3 octombrie 1739, rușii obținând Cetatea Azovului, dar acceptând să nu efectueze lucrări militare la această cetate. Rușii doreau să se concentreze în direcția Suediei, unde se creaseră premisele unui nou război[5].

După circa trei decenii de pace, în 1768, spectrul războiului s-a ivit din nou între turci și ruși. Fără a intra în detaliile legate de conflict, putem spune că Țarina Ecaterina a II-a a Rusiei a intervenit în Polonia, unde nobilii se ridicaseră contra Protectoratului Rus, iar otomanii au profitat ca să declare război Rusiei, findcă forțele cazacilor au sprijinit Rusia, iar turcii au acuzat cazacii că au măcelărit poopulația din zona localității Balta din Ucraina. Deși, inițial, turcii au avut succese, după înfrângerea polonezilor de către ruși, trupele ruse au venit pe frontul antiotoman, austriecii și prusienii sprijinind Rusia. Înfrânți naval la Ceşme, în 1770, otomanii au acceptat pacea, după alte înfrângeri în orient și în Ucraina. La 21 iulie 1774, Pacea de la Kuciuk Kainardji aduce Rusiei două porturi la Marea Neagră. Principatele nu mai aveau economia suspusă monopolului otoman, iar Crimeea devenea independentă. Rusia a obținut dreptul de a deschide consulate la Iași și București, prin intermediulcărora putea controla mai bine situația, deoarece avea de recuperat de la turci circa 4,5 milioane de ruble.

În 1774, românii au încercat să readucă în atenție statutul *Capitulațiilor*, încercând să prezinte o formă ”reconstituită” a acestora. Cert este că aceste ”tractate” ale Principatelor cu Poarta au fost înscrise în cuprinsul Tratatului din 1774, ceea ce le transforma în izvoare ale dreptului internațional.

În 1775, Bucovina este cedată de Imperiul Otoman Austriei (în 9 februarie 1772 avusese loc, la Viena, prima împărțire a Poloniei), ceea ce reprezenta o încălcare a statutului Principatelor. Prin Convenția de la Palamutka din 1776, Austria mai primea încă 45-46 de sate din Moldova.

Între timp, Rusia și Austria au convenit să atace Imperiul Otoman, Țarina Ecaterina a II-a promițând Împăratului Iosif al II-lea teritorii aflate în vecinătatea granițelor cu turcii. Țarina dorea să pună în aplicare ”proiectul grecesc” ce viza restaurarea Imperiului Bizantin și unirea Țării Românești și a Moldovei,în Regatul Daciei. În 1790, Iosif al II-lea a murit, austriecii ieșind

[5]David R. Stone, *A military history of Russia: from Ivan the Terrible to the war in Chechnya*, Greenwood, 2006, p. 64–67.

BDD-A29770 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 13:11:01 UTC)

din război, semnând Pacea la Șvištov în data de 4 august 1791, rușii semnând pacea, la Iași, în data de 9 ianuarie 1792[6].

În acest război, boierii moldoveni au inițiat o mișcare de petiții, pentru ca Țarina să ofere Moldovei independența față de turci.

3. Situația externă a Principatelor Române, Moldova și Țara Românească în perioada 1802-1812

Începutul secolului al XIX-lea a venit cu o nouă prevedere, legată de Principate, Hatișeriful de la Gulhane din 1802, care fixa durata domniilor în Principate la șapte ani, domnitorul fiind protejat incluisv de Țarul Rusiei, nemaiputând fi mazilit arbitrar de către Sultan. Articolul 25 prevedea că negustorii fără "firman special" care provocau pagube în Principate urmau a fi expulzați fără a putea contesta decizia. Hatișeriful permitea Rusiei, ca prin Consulatele din Iași și București să urmărească situația din Principate.

În 1806, cu un an înainte de a semna cu Napoleon Pacea de la Tilsit, în 1807, Rusia a atacat Imperiul Otoman, declanșându-se un nou război, care va dura până în 1812. Napoleon dorea să implice Poarta în război cu turcii, în proiectata sa invazie asupra Rusiei numai că scrisoarea lui Napoleon a ajuns în mâna rușilor, la Hanul lui Manuc, prin trădarea dragomanului Moruzi. Aflând de intențiile lui Napoleon, nedorind un război pe două fronturi, Poarta a acceptat să semneze Pacea de la București, din 16/28 mai 1812, în urma căreia Rusia a pretisn Moldova până la Siret, dar a obținut doar Moldova dintre Prut și Nistru. Din nou, se încălca statutul internațional al Pricnipatelor.

4. Concluzii

În perioada analizată, Principatele Române au devenit monedăde schimb în jocul de interese al Marilor Puteri, cunoscând o gravă încălcare a statutului internațional convenit cu poarta și chiar fiind obiectul unor grave mutilări teritoriale. După Congresul de la Viena din 1814, pe fondul apariției unei generații de tineri ambițioși și al interesului Rusiei pentru Principate, statutul politco-juridic va evolua către un protectorat Ru, alături de Suzeranitatea Otomană.

BIBLIOGRAPHY

- Finkel, Caroline, *Osman's Dream: The Story of the Ottoman Empire, 1300-1923*. New York, Basic Books, 2005.
- Fisher, Alan W., *The Crimean Tatars*, Hoover Institution Press, Standford, California, 1978.
- Ghitta, Ovidiu, *Naşterea unei Biserici*, Presa Universitară Clujeană 2001.

[6]Alan W. Fisher, *The Crimean Tatars*, Hoover Institution Press, Standford, California, 1978, p. 3-26.

BDD-A29770 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 13:11:01 UTC)

- Panaitescu, P. P. , *Dimitrie Cantemir. Viaţa şi opera*. Biblioteca Istorică III. Editura Academiei, Bucureşti, 1958.
- Sicker, Martin , *The Islamic World in Decline: From the Treaty of Karlowitz to the Disintegration of the Ottoman Empire*, Editura Praeger Publishers, 2001.
- Stone, David R., *A military history of Russia: from Ivan the Terrible to the war in Chechnya*, Greenwood, 2006.

BDD-A29770 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 13:11:01 UTC)